

kajti tu se z režnjo ne da nič opraviti. Pri režnji trt, ki so bile oškodovane po zimskem mrazu, gledati je na to, da se kolikor mogoče rešijo, da se morejo potem dalje razvijati. Seveda ni pravilna režnja edino sredstvo v takih slučajih; izkušen vinogradnik edin lahko pravo pogadi. Pri poškodovanju po spomladanskem mrazu je reč veliko težavnejša. Kadar so uže po zimi zmrznila glavna očesa, zapreči spomladanski mraz, da se ne razvijajo stranska očesa, in tako gre up za kako letino po vodi. V tem slučaju je izkušati vsaj les vzgojiti za prihodnje leto. Ako je spomladanski mraz poškodoval glavna očesa, dobiti je s stranskimi očesi vendar še nekaj letine. Vrhovi mladih poganjkov so lahko zmrzli, spodnji deli pa še živi. V tem slučaju je skrbeti, da se prikrajšajo stranski poganjki, kateri se razvijajo, kajti če vzgojimo le malo, pa močnih trt, dobimo pridelek še to leto in les za drugo leto. Kar je zmrzlega, to seveda je vse odstraniti; zaradi tega dobi trta nepravilno obliko katero ji je šele drugo ali tretje leto mogoče popraviti.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

205.

Tobak v Aziji. Podelavanje tobaka v raznih krajih.

Mej azijskimi tobaki zavzema prvo mesto tobak z Manile; more se s svojo dobroto meriti s samim Havanskim. Tobak ta je vrlo močan in aromatičen ter za cigare vrlo prikladen. Na leto ga pridelajo do 250.000 centov. Kakih 100.000 centov ga izvozijo v Španjolsko, ostalo množino pa podelajo na otoku v cigare in cigarete. Tu imajo tri velike tvornice, kjer dela do 20.000 žensk. Četrta tvornica z 2000 možaki nareja cigarete. Jeden delavec naredi na dan do 3750 cigaret in dobi zato 1 gld. V vseh tvornicah narede na leto do 1200 milijonov cigar. Španjolska vlada je uveia na otoku tobačni monopol, in morajo jej vsi gospodarji prodati tobak za ustanovljeno ceno. Gotove cigare prodaje vlada vsakega mesca na javnej dražbi. Ker na Manili možaki in ženske kade, zato se na dražbi morajo založiti najpreje domači kupci, in često se pripeti, da tuji kupci ne morejo toliko kupiti, kolikor bi radi. Izven dražbe ne prodaje gosposka nobenemu več kot po 1.000 cigar na enkrat, a kdor želi imeti več cigar, pošlje v prodajalnico toliko ljudi, kolikor tisočin cigar želi imeti 1000 cigar stane na Manili do 20 gld.

Na otoku Javi pridelajo do 400.000 centov tobaka. Polovico izvozijo, drugo polovico podelajo za domačo porabo. Tobak za izvožnjo je slabejši, pa ima finejše perje, ki je zato na vso moč prikladno za cigarete. Pri-

lično množino tobaka pridelajo tudi na Sumatri in na nekaterih Moluških otokih.

Turški tobak ima mej vsemi tobaki posebno vrednost. Kar je Havana za cigare, to je turški tobak za lule in cigarete. Turškemu tobaku perje je tenko, boja rumena in duh prijeten. Fine žilice v perju dopuščajo tudi fino rezanje. Mej vsemi turškimi tobaki na prvem mestu je macedonski tobak, pridelajo ga na leto do 5 milijonov ok ali 113.000 centov. Polovico prodaj na Dunaj, Pariz in London. Jedrenski tobak je nekoliko močnejši od macedonskega, in pridelajo ga na leto do 6.800 centov. Tudi Tesalski tobak je na dobrem glasu. V Malej Aziji v Trapezuntu raste Samsun in Bafra, ki je radi svoje ljubkosti vrlo čislan, in pridelajo ga na leto do 100.000 centov. V Siriji pridelajo na leto do 50.000 centov, in od tega se poglavito „Latakia“ v Evropo izvažajo. Mej turške tobake postavljajo tudi hrcegovski tobak, od katerega prihaja samo do 10.000 centov v trgovino. Najboljša vrsta je Trebinjski tobak.

Mej evropskimi državami zavzema v proizvodjanju tobaka najglavnejše mesto Avstro-Ogerska. V Avstriji imamo monopol tobaka od 1670. l., a v Ogerskeji s cesarskim patentom od 1850. l. V Avstriji je proizvela Tirolska 1880. l. do 40.000 centov tobaka, a Galicija in Bukovina istega leta 53.000 metriških centov. Ogerska je 1880. l. proizvela nad 600.000 metriških centov. Z Ogerske se na leto izvozi do 40.000 metriških centov tobaka, in to na Francosko, v Holandsko, Belgijo in Italijo. Poprejna leta sta tudi Hrvatska in Slavonska pridelali na leto do 25.000 metriških centov tobaka, a danes ga menda nikjer več ne sade. Največ tobaka so pridelavali v Krajini, kjer je vse do ne davnaj bilo dovoljeno vsakemu brez davka saditi tobak. Obrt tobačna je v Avstriji in Ogerskeji dobro razvita. Avstrija ima 28 tvornic, v katerih dela do 23.000 oseb, in Ogerska ima 10 tvornic in do 12.000 delavcev in delavk. Leta 1880 so podelali v

Avstriji:

tujega tobaka 68.285 metriških centov,
domačega tobaka 314.679 metriških centov,
Napravili so 1880. l. v

Avstriji:

tobaka za nos 21.823 metriških centov,
rezanega tobaka 245.592 metriških centov.
cigar 867.887.556 komadov.

Istega leta so podelali v

Ogerskeji:

tujega tobaka 31.625 metriških centov,
domačega tobaka 115.585 metriških centov,

In napravili so:

tobaka za nos 9.000 metriških centov,
rezanega tobaka 110.000 metriških centov,
in cigar 698.446.253 komadov.

Čist prihodek monopola je bil 1880. l. v Avstriji 41.485.635 gld., a v Ogerskeji 17.479.183 gld.

Francoska proizvaja na leto 150.000 metriških centov tobaka, a v kulturi in podelavanju tobaka jej ni v Evropi para, v tem je kot uзор vsem ostalim državam. Največ tobaka pokupi Francoska na Havani, kjer ima dva dobro plačevana vradnika, da se more tem bolje zanašati. V Nemškej je kultura tobaka jako razvita. Tu ga pridelajo na leto do 500.000 metriških centov. Mej nemškimi tobaki je Falški najboljši. V Holandiji pridelajo malo tobaka, pa tudi ta ni kaj fin, toda perje mu je gibko, in zato je vrlo prikladen za cigare. Holandija uvaža izredno mnogo tujega tobaka in ž njim kupčuje. V Belgiji pridelajo do 3 milijone kilogramov, uvozijo pa ga do 10 milijonov kilogramov. V Angleškej je prepovedano tobak saditi, ali je zato trgovina in fabrikacija tobaka vrlo razvita. V Italiji pridelajo na leto do 6 milijonov kilogramov tobaka. V Ruskej pridelajo na leto 47 milijonov $\frac{kg}{g}$. Trgovina s tobakom je tu slobodna, ali 1847. l. je prepovedala vlada fabrikacijo tobaka na drobno, zato da povzdigne veliko tvorničarstvo. V Srbiji tudi sade tobak, najboljši raste pri Aleksincu. Na leto pridelajo v Srbskej do 1 milijon kilogramov. Grška pa je še le v novejšem času začela skrbeti za vzgoj tobaka, in danes ga uže pridelava več kot 4 milijone kilogramov. Večino tega tobaka izvozijo v Avstrijo.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Železnikov, 28. decembra. (Raznoterosti.) Že več let opazujemo zlasti jesenski čas, da se ljudski pregovori naslanjajo mnogokrat na skušeno resnico, in da naj ljudje, če je le moč, kolikor toliko jemljejo na nje ozir. Tako n. pr. velja praznik sv. Lukeža kmetovalcem za opomin, naj repo spravljajo nemudoma k domu. In res, kedor je ni imel letos takrat še poruvane, v velikej nevarnosti je bil, da mu bo ostala pod snegom. Tudi slabo vreme v dan sv. Uršule, (kakor je bilo letos), nam je že dolgoleten resnični prerok, da bo z pripravljanjem stelje šlo zelo trdo in težavno onim, ki si je že popred niso pripravili. Le preres je bilo letos to. V dan 22. oktobra dobili smo prvega snega v tolikej obilici, da na mnoga mesta, zlasti po hribih, ni več skopnil. Dvojni slabi nasledek je imelo to: stelja je ostala pod snegom, paša pa je bila tudi ustavljena, in tako bodo ljudje obilno pridelano klajo tudi lahko porabili. Zopet potrjeni pregovor: „kader je veliko klast (če je obilno krme), je malo klast (bo krme primanjkovalo)“. V dan 5. novembra smo imeli pri nas hudo gromenje in bliškanje. Pregovor, da se s tem poletje povračuje, se pa ni hotel popolnoma vresničiti. Sicer je sledilo še nekaj prav lepih in jasnih dnij, prot Adventu pak smo dobili novi sneg, in ta leži še zdaj. Kedaj ga bo konec, ne vemo; za ta čas je za naše kraje, in sploh za polja tudi potreben; le v spomladi naj ne bi nagajal predolgo.

Z novim letom stopi za naš kraj in za Soriško občino lastna delavska bolnišna blagajna s sedežem v Železnikih v javnost in delovanje; s tem je vstreženo na dve strani, Ločanom in tudi našim ljudem. Le ena želja pa je sklenjena tudi s tem, da bi namreč dobili kmalu tudi lastnega zdravnika. A dokler je in bo zdravniški naraščaj tako pičel, bomo menda mi in z nami vred tudi mnogi drugi kraji naše dežele tega zastonj pričakovali.

Ljudsko štetje za našo občino se prične koj 2. dan januarija, in se bo vršilo po naredbi c. kr. okr. glavarstva v krčmi gosp. Mih. Taler-ja v Sred. Železnikih. Pred 20 in pred 10 letmi opravljal se je ta posel v spodnji sobi šol. poslopja, kar se je sploh odobraval.

Vsem bralcem „Novic“ srečno, zdravo, zadovoljno in blagoslovljeno Novo Leto! Na svidenje tudi še za naprej!

L.

Iz Ljubljane. — C. kr. deželna vlada je naznanila vsem c. kr. okrajnim glavarstvom in mestnemu magistratu, naslednji razpis vis. c. kr. trgovskega ministerstva: Visoko c. kr. trgovsko ministerstvo je bilo naprošeno, da bi izjavilo, da je brez posebne obrtne dovolitve dopuščena trgovina s posameznimi tiskovnimi izdelki, ki so namenjeni zgolj potrebščinam obrtnim in prometnim ali domačim in družabnim. Na podlogi dotičnih pozvedeb ugodilo je visoko c. kr. trgovsko ministerstvo prošnji sporazumno z visokim c. kr. ministerstvom za notranje reči. To se naznanja c. kr. okrajnemu glavarstvu (mestnemu magistratu) vsled razpisa vis. c. kr. trgovskega ministerstva z dne 3. avgusta 1890. l., št. 23 919, ter opozarja na ukaz, ki je bil prijavljen v državnem zakoniku z dne 12. avgusta 1890. l. št. 166 in dne 12. avgusta 1890. l. v uradnem delu časnika „Wiener Zeitung“, s tem pristavkom, da bode v onih mestih ali okrajih, v katerih so državna policijska oblastva, oblastvo, ki napravi obrtni list, moralo vselej, kadar spiše tak obrtni list, to naznaniti državnemu policijskemu oblastvu.

— Trgovski in obrtniški zbornici je c. kr. trgovsko ministerstvo naslednje javilo: C. kr. finančno ministerstvo je z dopisom z dne 22. maja 1890. l. št. 18.437 prijavilo trgovski in obrtniški zbornici, da je od izpiskov iz znamenih vpisnikov, ki jih spisujejo trgovske in obrtniške zbornice, plačevati v tarifni postavki 116 lit. a, bb zakona z dne 13. decembra 1862. l., zaukazano pristojbino 50. kr. za vsako polo pod isto postavko pristojbinske tarife spada potrdilo trgovske in obrtniške zbornice na znamenem izvodu, ki se vrne stranki s certifikatom. Od izpiskov iz centralnega znamenega vpisnika je po tarifni postavki 116, lit. a, aa plačevati kolkovine 1 gld. za vsako polo. Podob znamk, katere se vložijo pri trgovski in obrtniški zbornici, ni kolekovati.